

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

— Z Wiednia. —

N. Pan najwyższemi postanowieniami swojemi z dnia 23. Października, raczył dać opróżnione katedry przy Uniwersytecie lwowskim: umiejętności politycznych i austryackiego politycznego prawa dotychczasowemu Professorowi statystyki przy tymże Uniwersytecie, Dr. Stoecker, tudzież katedrę klassycznej literatury i estetyki przy Uniwersytecie lwowskim, z któremi połączona jest także filologija łacińska i grecka Professorowi łacińskiej filologii i bistorii powszechniej przy filozoficznym Instytucie w Przemysłu, Michałowi Canaval.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Ameryka południowa.

Wiadomości z Buenos Ayres z dnia 29. Sierpnia donoszą podług listów nadeszłych z Monte Video, że dyktator Paragaju, Dr. Francia, umarł w d. 14. Czerwca.

Podług wiadomości z Buenos Ayres w piśmiech angielskich, ostatnie wybory reprezentantów miały dać powód do żywych sporów między wyborcami; wszakże nie obciśno przedsięwzięć na nowo wyborów. Nowy Gubernator ma mieć przy boku swoim radę Stanu ze 24 Członków, którą ón sam z pomiędzy najznamienitszych posiadaczy dóbr, kupców i duchowieństwa wybierze.

Zjednoczone Stany Ameryki północnej.

W dniu 6. Października odtłamano w bliskości wodospadu Niagary, kawał skały, ważący 10 milionów heczek

Z Nowego Orleanu piszą pod d. 9. Września, że tamże co tydzień 90 do 100 ludzi umiera na epidemiją; zaraza ta grassuje także i w okolicy.

Hiszpanija.

W dniu 3. Listopada przybył do Madrytu Król Jmé z rodziną Królewską z Eskuryjału, gdzie od kilku miesięcy bawił. Król Jmé i cała rodzina za przybyciem swoim do stolicy zostali pograżeni w smutku wiadomością, że Infantha Donna Maryja, z Teresa, Karolina, czwarta córka Infanta Don Francesco de Paula, umarła na gruczolę.

Marszałek polny Don Nazaro Egina, Jenerały Kapitan Galicji, omal nie stał się ofiarą haniebnego zamachu. Oddano mu list od nieznanego, którego o żaden zły zamiar nie można było posądzać. W chwili gdy tenże złamał pieczęć, nastąpił huk podobny do wystrzału z broni, który Marszałka zranił, i urwał mu kilka palców u rąk; uznano potrzebę odjąć mu takowe. Pomimo ścisłego śledzwa nie odkryto jeszcze sprawcy tej zbrodni, i tylko wiadomo, że list nadszedł z Leonu, ponieważ na nim wyciśnięte było piętno tegoż miasta, jeżeli to zresztą nie jest udaniem.

Wielka Brytania i Irlandyja

W dniu 10. Listopada dawał Król posłuchanie w Windsorze, dla wysłuchania raportu z wyroków śmierci, wydanych przez sąd Old-Bailey na zbrodniarzy.

W dniu 13. Listopada miał Poseł rossyjski Xiążę Lieven w towarzystwie Hr. Mataszewicza konferencyją z Lordem Aberdeen, który właśnie co ze wsi przybył do miasta. Tegoż samego dnia była rada gabinetowa w wydziale spraw zewnętrznych, na której znajdowali się wszyscy Ministrowie, wyjąwszy Lorda Melville, który bawi na wsi.

Niedawno odplynął z Portsmouth wielki o 700 heczkach okręt Warrior, pod Kapitanem Stone do nowej osady nad rzeką łabędzią w Australii. Jest to trzeci czy czwarty okręt, który odplywa do tej osady; zabiera ón z sobą przeszło 250 osadników, między temi wiele osób posiadających znaczny majątek, które powiększej części użyły go na to przedsięwzięcie. Dwaj z nich Byne i Molley płacą niezmierną summę 1000 funt. szt. dla zapewnienia sobie, rodzinie i służącym wielu wygod na okręcie podczas podróży. Na pokładzie Warriora znajduje się sześć fortepianów najlepszym mistrzów, naturalnie towarzyszy im stosowna liczba przyjemnych artystek, udających się z rodzinami i przyjaciółkami swymi na najodleglejszy punkt ziemi, na jakim kiedykolwiek z Europy zaprowadzona była osada. Pomimo to jednak, cisną się do niej, i tak np. na okręcie Warrior, nawet pokład napelniony był emigrantami. Wzięto także z sobą wiele kosztownych koni, pięćdziesiąt psów z najznakomitszych rasy, krowy, owce i świnie; słowem wszystko, co tylko przy pierwszemu

osiedleniu, może być użyteczne i godne życzenia. Tak bogato zaraz z początku opatrzona we wszystko, czego ucivilizowany stan społeczeństwa wymaga, jak ta osada nad rzeką łabędzią w Australii (między 34 stopniem szerokości, a 11 długości), nie była dotąd jeszcze żadna; nawet angielskie osiedlenia w północnej Ameryce, z których w dwa wieki później, wyszły dzisiejsze Zjednoczone Stany północnej Ameryki. Należy się przeto spodziewać, że te zachodnio-południowe osady Wiel. Brytanii, używające zaraz z początku wszelkich dobrodziejstw wolnej angielskiej konstytucji, rozwinią się jeszcze śpieszniej i silniej, aniżeli wówczas północno-amerykańskie. Jaki zaś wpływ będą miały i musiały mieć na kraj macierzysty, daje się łatwo wyrachować z tego, jakie miały północno-amerykańskie osady.

Dla dokładnego pojęcia wielkości i rozległości tego zadziwiającego w wypadkach świata przedsięwzięcia, może służyć następujący, przyjęty przez rząd angielski projekt Pana Tb. Peel (krewnego Ministra), i niektóre mniejsze innych, dziś przyprowadzane do skutku, z którymi jednak emigranci na wspomnianym okręcie Warrior nie mają żadnego związku. Towarzystwo Peela przyrzeka wywieźć tam z Anglii, Szkocyi i Irlandyi 10,000 mężczyzn, kobiet i dzieci, starając się w ciągu 4 lat o dobre dla nich okręty, opatrzone we wszystko, co zwykle dawane bywa emigrantom, i dalej dostawić do osady 1000 sztuk bydła rogatego. Towarzystwo liczy koszta tego wywędrowania, po 30 f. szt. (bardzo drogo) od osoby; pieniądze te, chce wyłożyć z własnych funduszów, a za nie weźmie od rządu kraj, licząc po 1 i pół szyll. akrę ziemi (a zatem 285 i pół pretów kwadratowych reńskich), przeto ogólnie 4 miliony akrów, czyli 6250 mil kwadratowych angielskich. Towarzystwo każdemu z mężczyzn emigrantów, będących w powyższej liczbie 10,000 odmierzyć ma 200 akrów ziemi i oddać je jako dar rządu. Ponieważ ziemia osady nad rzeką łabędzią, mniej jest sucha od innych części Australii, i z tego powodu właściwsza do uprawy tytuniu i bawełny, tedy te artykuły szczególniej produkowane będą w massie; po nich zaś najwięcej cukier i len. Dalej ma zwrócić uwagę osadników chów koni, dla związków z wschodniemi Indyjami, nakoniec także mięso solone (*Pökelfleisch*) sporządzane będzie dla flot angielskich, do czego bliskość salin nastęrcza najlepszą sposobność i zapewnia wielkie korzyści.

Francya.

Król odprawił w dniu 15. Listopada radę ministeryjalną, na której znajdowali się wszyscy Ministrowie. Tegoż samego dnia Król Jmć dał Xię-

ciu Nemours, który doszedł piętnastu lat wieku swojego stosownie do przywilejów Xiążąt krwi królewskiej, wszystkie królewskie ordery.

Monitor zawiera raport Ministra spraw wewnętrznych do Króla, i w skutek tego postanowienie król, podług którego w roku 1821 przez Ludwika XVIII. w Paryżu zaprowadzona szkoła do odcyfrowania starych dokumentów, które zupełnie zaginęły, ma być znowa z nowym rokiem przywrócona. Prelekcyje składać się będą na przyszłość z kursu elementarnego, z kursu francuzkiej dyplomatyki i paleografii; w pierwszym pobierają uczniowie nauki odcyfrowania i czytania dawnych dokumentów; w drugim będą onym objaśniane różne dyalekty średnich wieków, pobierać będą także naukę umiejętnej krytyki napisów na pomnikach z tego czasu, jakoteż sztuki dochodzenia tychże wierzytelności i oznaczania dat. Do téj szkoły nie będzie nikt przyjęty, kto nie ma lat 18 i nie jest bakalarzem. Liczba pensjonistów wynosić ma najmniej 6, a najwięcej 8; pobierać będą płacę 800 fran.; co odcyfrują i przełożą, będzie wraz z tekstem corocznie przez król. drukarnie ogłoszane. Z resztą muszą król. urzędnikom przy uposażeniu archiwów Stanu i rękopismów król. biblioteki pomagać. Pierwszy kurs trwa rok 1, drugi 2. Po ukończeniu tego ostatniego, będą uczniowie na nowo słuchani, i jeżeli uznani zostaną za godnych, otrzymają patent na Archiwistów Paleografów, a oraz pierwszeństwo przed wszystkimi innymi kandydatami do połowy urzędów opróżnionych przy wszystkich bibliotekach krajowych i archiwach.

Gazeta Franczi z dnia 15. z. m. namienia bez żadnej innéj uwagi o wieści rozniesionéj tegoż dnia w Paryżu, że P. Labourdonnaye wziął swoje uwolnienie. — Gazeta Francyi z dnia następującego w swoim przeglądzie Dzienników udziela kilka artykułów, mówiących z pewnością o wyjściu P. Labourdonnaye z Ministeryjum, i dodaje w końcu: »Gdyby Minister spraw wewnętrznych miał wystąpić z Ministeryjum, przeto akt ten nastąpiłby z jego własnej woli, ale nie dla korony ani na korzyść rewolucyi. Cóżkolwiek bądź się stanie, systemat pewnie nie podpadnie odmianie. Ministeryjum nie zboczy z drogi monarchicznéj, jako jedynéj, którą Korona i inne obiedwie władze prawodawcze obrać mogą.

Siła morską francuzką, według wykazu umieszczonego w Gazecie Francyi, wynosiła w d. 1. Stycznia b. r. z 279 okrętów wojennych wszelkiego stopnia, mianowicie: liniowych 33, fregat 44, korwet 6, brygów o 16 do 20 działach 25, korwet awizowych o 18 działach 8, galijoto-brygów d 16 dział. 15, i 151 mniejszych okrętów, między którymi 9 parnych statków. Liczba wszelkiego ro-

dzaju okrętów, których budowa rozpoczęta, wynosi 80. Podział siły morskiej w r. 1830, przypuściwszy, iż nic nie zajdzie, coby mogło dać powód do nadzwyczajnego uzbrojenia, wymagać będzie użycia 128 okrętów, mianowicie: okręt liniowy 1, fregat 14, 79 innych okrętów mniejszej siły, okrętów do ciężarów 27, statków parowych 7. Dokument, z którego powyższy wykaz wyjąty, zawiera objaśnienie o służbie dla każdego stanowiska. Poczém następuje porównawcza tabella żołdu Oficerów morskich różnych Mocarstw, bez względu wynagrodzenia za stół, gdy zostają na pokładzie. Z czego wynika, że płaca Wice-Admirata wynosi: w Anglii 36,000 fr., w Hollandyi 38,700 fr., we Francyi 28,000 fr.; płaca Kontr-Admirata w Anglii 27,000 fr., w Hollandyi 24,250 fr., we Francyi 12,000; płaca Kapitana okrętu liniowego w Anglii 12,911 fr., w Hollandyi 17,200 fr., w Rossyi 10,920 fr., w Zjednoczonych Stanach 7,120 fr., we Francyi 6,000 fr.; nakoniec płaca Kapitana fregaty w Anglii 7475 fr., w Hollandyi 6450 fr., w Rossyi 4,740 fr., w Zjednoczonych Stanach 4,212 fr., a we Francyi 4,200 fr.

Zjednoczone Niderlandy.

W d. 7. z. m. na proczystość zaślobin Xiężniczki Maryjanny z J. K. Wys. Albrechtem Pruskim była wielka gala u Dworu. Około godziny trzeciej objad, a wieczorem o godz. 6tej zabawa i pokoje. Poczém Królestwo Ichmość z nowo zaślubionemi udali się do teatru, przyjęci przez liczne zgromadzenie z radością nie do wypowiedzienia. W d. 8. dany był bal i wieczera.

Królewskie postanowienie z d. 28. Paźdz. łączący zarząd milicyi narodowej i gwardyj z Ministerjum spraw wewnętrznych.

Druga Izba Stanów powszechnych na posiedzeniu swoim z d. 12. Paźdz. naradzała się nad przypuszczeniem P. Brugmans i większością głosów 45 przeciwko 41, uznała go za niezgodnego do zasiadania w Izbie.

PP. Hope i Współki w Amsterdamie oznajmiły, że Ministerjum finansowe Austrjackie przestalo im z Wiednia z d. 17. Paźdz. Cesarskie postanowienie, podług którego procenta pożyczki zacięgiąonej w Hollandyi dla Austrii przez Bankierów van Goll i Wsp. i Osy i Synów, na przyszłość podług tej samej stopy jak z początku, t. j. w brzęczącej monecie, opłacane być powinny.

Jenerał Bishop mianowany naczelnym wodzem wojsk północno amerykańskich w osadach, umarł w d. 7. Lipca w Batawii, gdzie niedawno był przybył.

W Bruxelli wyszedł z druku: »List P. Silwan van de Weyer, Adwokata przy sądzie naj-

wyższym, bibliotekarza miasta Bruxelli, i jednego z Redaktorów *Courier de Pays-Bas*, do Dra. Ernesta Münch, Bibliotekarza w Hadze i redaktora i wydawcy Aletheja.« — P. van de Weyer jest ten sam, między którym a jednym z Redaktorów Antwerpjijskich przyszło niedawno do bitki; Münch zaś jak wiadomo, miany jest za autora wiadomości Bruxelskich, oznaczonych † w Gazecie powszechniej Angsburskiej.

Dziennik handlowy Amsterdamski zawiera okólnik Kolumbijskiego Ministra skarbu datowany z Bogoty d. 50. Lipca, w którym tenże oznajmia, że Kolumbijska taryfa cła w d. 8. Maja ustanowiona, dla Europy dopiero z d. 1. Stycznia przyszłego roku będzie obowiązującą.

Niemcy.

Dziennik rządowy W. Xięstwa Heskiego umieścił ogłoszenie bulli Papieżkiej w celu utworzenia Biskopstwa Mogunckiego, którą poprzedza edykt W. Xięcia z d. 12. Października. Takowy oprócz potwierdzenia wspomnionej bulli zawiera z wycożajne zastrzeżenie praw zwierzchniczych Monarchy.

Rossyja.

Gazeta Petersburska z d. 11. Listopada wyraża, co następuje: Listy z naszej głównej kwatery przed Adryjanopolem donoszą o przyjęciu ratyfikacyi ostatniego traktatu pokoju przez Sultana. Skoro nadejdzie wiadomość, że takowe za ratyfikacyje Cesarza Jmci, które tamże nadejść musiały, będą wymienione, będzie traktat publicznie ogłoszony, co według powazecznego zwyczaju przed wymianą ratyfikacyi nie mogło nastąpić.

Dziennik Odeski z dnia 9. (21.) Listopada donosi:

— Z Odessy dnia 9. Listopada. —

W ciągu trzech dni upłynionych nie zaszedł żaden wypadek w niezamkniętej części miasta; lecz zaraza morowa pokazała się w d. 7. t. m. na przedmieściu Mołdawanka w dwóch domach, zamkniętych d. 28. Października, ponieważ miały związku z dotkniętymi zarazą; domy te były także oczyszczone w d. 29. podług metody Tymona Morwo. Niebawem okazała się zaraza na dziedzińcu żydack; trzech k tychże umarło wczoraj, a reszta przeniesiono do kwarantanny tymczasowej. Z resztą powtarzamy, że ponieważ te domy były zamknięte od d. 28. Października, zatem wypadek ten nie może być za nowy uważany.

Wiadomości, które odbieramy o stanie zdrowia w Dubossarach i ogółem z całej okolicy po tej stronie Dniestru, są zaspokajające. Nie masz

jaż nowych chorych w kwarantannie portu, a z tych, którzy się tam znajdują, dwie osoby umarły.

Onegdaj wieczorem powstał wiatr północny, gwałtowny, ze śniegiem. Wiatr był silny, i obawiamy się, by nie zrzucił jakiego nieszczęścia w porcie; tymczasem dnia wczorajszego powietrze się uspokoiło, i burza nie zrzuciła innego złego prócz, że zatoniła jedna łódź ładowna zbożem, które miało być przewiezione do okrętu.

Fregata angielska Blonde, o której donosiliśmy pod d. 6. Listopada, powróciła tegoż samego dnia do Konstantynopola. Dnia 4. (16.) b. m. Posel Angielski dał na pokładzie tej fregaty świetną ucztę, na której znajdowali się Ministrowie zagraniczni i pierwsi urzędnicy Turcecy, jakoto: Seraskier Pasza, Halil Pasza (naznaczony Posłem do Petersburga), Kapitan Pasza (Ahmed Pasza), Nedżib Effendi (Rada powyzszego Poselstwa) Reis Effendi, Ahmetczy, Nedżib Effendi, Hekim Pasza, t. j. pierwszy lekarz Sultana ze swoim bratem Molla Effendi, Siliktar Aga, Kafedzi Pasza Sultana; Achmet Bej, Namir Effendi, Awny Bej, Hafir Aga, wszyscy czterej Adjutanci Sultana. O godzinie totej była wieczerza; wszyscy urzędnicy Turcecy tańcowali polonesa, przed wieczerzą każdy podał prawą rękę jednej z żon Ministrów zagranicznych, odprowadził ją do stołu, usiadł obok niej i jadł i pił po Europejsku. Zachowanie się to było tak nowe jak i obce dla nas, i takiem będzie dla całej Europy. Uczta skończyła się o godz. 4 rano.

Z d. 4 na 7. Listopada zawinęto do naszego portu 12 okrętów z Konstantynopola; 23 okręty w ładownych zbożem odplynęto za granicę.

Turecja.

Gazeta Pruska Stanu donosi od granic Turcyi z d. 8. Listopada: »Między wojskiem Jenerala Geismar a wojskiem Paszy Skotaryjskiego przyszło niespodzianie do potyczki. Jenerał Geismar, upoważniony do uważania poruszeń tego Paszy, dowiedziawszy się, że Pasza zamysła iść ku Adryjanopolowi, postanowił wyruszyć z Wraty do Sephi. Trzeciego dnia napotkał ón pod Arnaut Kaleffi korpus Albanczyków z 1700 ludzi, którzy zajmwszy mocne stanowisko i mając 3 dział oszańcowali się. Parlamentarz, którego Jenerał Geismar posłał, aby mu wolno było przejść, został ogniem ręcznej broni przyjęty; poczem Albanczycy uczynili poruszenie w celu uderzenia na wojsko rossyjskie, którego ten był rezultat, iż nagle opuścili stanowisko, zostawiając działa. — Jenerał Geismar nie dozwolił wojsku swojemu ścigać uciekającego nieprzyjaciela; lecz raczej do-

zwolił onegoż taborem iść za korpusem. Pasza Skotaryjski po zawiadomieniu o tym wypadku tureckich Pełnomocników dał nowe przyrzeczenie zachować się spokojnie, i prosił silnie, aby się Jenerał Geismar dalej nie pesonał, co się też natychmiast na rozkaz Marszałka Diebitscha stało. Jenerał Geismar opowazniony jest oraz zwrócić Pa-szy pomienione 3 działa, jakoteż wszystko, co Turcy utracili. Z resztą zdarzenie to mało kosztowało ludzi z obojej strony i spokojność została znowu zupełnie przywrócona.«

Grecyja.

Podług najnowszych wiadomości z Eginy, mianowany został P. Jakowatni Rizo (jeden z 20h Sekretarzy na ostatnim Kongressie narodowym w Argos) w miejscu P. Spiridiona Trikupis, Sekretarzem Stanu spraw zewnętrznych.

Siedziba rządu jak słychać ma być niebawem z Eginy do Napoli di Romania przeniesiona.

Wiadomości handlowe.

— Z Warszawy. —

Za sto złp. w listach zastawowych żądano w d. 21. z. m. złp. 97 gr. 20, płacono złp. 97 gr. 11.

Od d. 18. do d. 20. nie sprzedano w stolicy żadnego zboża, w partyjach na konsumocyję kopowano pszenicę od złp. 18 do 22.

— Z Gdańska d. 16. Listopada. —

Handel zbożem małych doznaje zmian; wszystkich zajmuje wiadomość o upadku domu handlowego James Poingdestre w Londynie.

— Z Londynu d. 11. Listopada. —

Dnia 9. b. m. mało zrobiono interesów na targu zbożowym i przywóz angielskiej pszenicy był nie wielki. Suche i piękne gatunki, których mało było zapasów mogły pójść 1 do 2 szyl. drożej na kwaterze; lecz wszystkie inne gatunki tylko po cenach ostatniego targu. Notowane ceny są następujące: kwarter pszenicy 40 do 70, jęczmienia 20 do 30, owsa 18 do 29 szyl.

— Z Amsterdamu d. 14. Listopada. —

Odbyt zboża na dzisiejszym targu w porównaniu z przeszłym targiem, był dosyć znaczny po następujących cenach: piękna biała pstrokata 128 fun. polska pszenica 357 złh. — 130f. 350 złh. — 129f. wysocho pstrokata 332 złh. — 129f. pstrokata 316 złh. — 123—127f. od 300 do 305 złh. — 125f. czerwono pstrokata 290 złh.

— Z Hamburga d. 17. Listopada. —

Przy końcu giełdy stały polskie obligacyje udziałowe z dostawą na d. 1. Grudnia 111 i 110 3/4, na d. 1. Lutego r. p. 111 3/4 i 111 1/2.